

Rytterskolerne

Lokalhistorisk Museum er indrettet i en såkaldt rytterskole. I Fredensborg Kommune har der været tre af disse rytterskoler. Én i Grønholt, én i Dauglørke og den i Avderød, der nu huser Lokalhistorisk Museum. Skolerne kaldtes rytterskoler, fordi de blev byggede i de i alt 12 rytter-distrikter, der lå henholdsvis i Jylland, på Fyn, Lolland-Falster samt Sjælland. Rytterdistrikterne var krongods og ejedes dermed af kongen. Bønderne her skulle dække udgifterne til indkvartering og forplejning af et antal ryttersoldater.

Det var kong Frederik den Fjerde, der i 1720 tog initiativ til at bygge 241 af disse skoler. Derfor viser museets logo også Frederik den Fjerde til hest. Logoet er kopieret fra en mønt fra 1711. Skolerne blev i øvrigt bygget i løbet af blot fem år fra 1722 til 1727. En ganske imponerende præstation, når man tager datidens teknologiske udvikling i betragtning. Man kan med rette sige, at det var Danmarks første typehusbyggeri, idet alle skoler blev bygget ens. De blev på Sjælland bygget af teglværksejer og murermester Lauritz Eriksen fra Nivå. Skolen i Avderød blev bygget i 1723 og ombygget i 1845 og 1866, hvor den blev udvidet til sit nuværende areal.

Skolerne kaldtes formelt "de kongelige skoler i rytterdistrikterne" og var reelt forløberne for den danske folkeskole. Og som noget helt usædvanligt på den tid indførte kongen samtidig skolepligt for både drenge og piger. Alle børn skulle lære at læse og undervisningen var gratis, dog var skrivning og regning frivillige fag, der måtte betales for.

Til højre for indgangsdøren på museet ses en original kalkstenstavle med Frederik den Fjerdes monogram.

Sådanne tavler blev sat op på skolerne for at fortælle offentligheden om kongens hensigt med bygningen af disse skoler. Tavlen har oprindeligt siddet oven over døren, men da bygningen i 1866 blev udvidet flyttede man døren og valgte at placere tavlen på sin nuværende plads. Teksten kan ses længere nede i teksten.

Bygningens anvendelse

I 200 år, fra 1723 til 1923, var bygningen både skole og bolig for læreren. Indtil 1845 var der desuden stald i den vestlige ende af huset. Fra 1923 blev hele bygningen indrettet til lærerbolig og fra 1942 var den bolig for ansatte ved kommunen.

Fra 1976 har Karlebo Lokalhistoriske Forening haft hjemstedsadresse her. 1983-1997 rummede bygningen Karlebo Lokalhistoriske Arkiv. Siden 2000 har den rummet Lokalhistorisk Museum. Museet hed oprindeligt Karlebo Museum, men ved kommunesammenlægningen i 2007 skiftede det navn til Lokalhistorisk Museum.

På tavlen ses under Frederik den Fjerdes monogram en latinsk tekst, der i oversættelse lyder:

"Denne skole og 240 slige lod jeg i 1721 opføre i de distrikter, jeg har indrettet til stadigt at underholde 12 ryttereskadroner."

Videre hedder det på dansk

Halvtredsindstyve Aar, GUD har DU mig opholdet.
At Sygdom, Kriig og Pest mig intet ondt har voldet
Thi yder ieg min Tack, og breeder ud dit Navn,
Og bygger skoler op, De Fattige til Gavn.
GUD lad i dette Værck Din Naades Fylde kiende;
Lad denne min Fundatz bestaa til Verdens Ende:
Lad altid paa min Stool een findes af min Ætt
Som meener DIG MIN GUD, og DISSE SKOLER Rætt.